

Bakomliggandehändelser för attförståkonflikterna i Enare

I november 2005 sände renskötaren Kalevi Paadar tillsammans med två bröder en anmälan till Förenta Nationernas kommitté för mänskliga rättigheter.

Denna fordrade finska staten att avbryta skogsavverkningarna i de renbetesmarker, där bland annat slakten Paadars renar betade. Kommittén hänvisade till den möjligheten, att avverkningarna kommer att förhindra besvärändens möjligheter att fortsätta verkställa sitt kulturella sätt att livnära sig. Skogsstyrelsen avbröt avverkningarna i byn Nellims närliggande skogar, men fortsatte något senare att hugga i närliggande "paliskuntas" (samebyars) renbetesmarker.

Det här dramatiska ställningstagandet från FN blev synnerligen lite uppmärksammat i finsk massmedia, liksom också kommittén för mänskliga rättigheters rapport 2003 angående den alltjämt olösta landrättsfrågan. Kommittén motiverar ytterligare sitt ovan nämnda ställningstagande genom att påpeka, att Finland bör avhålla sig från åtgärder, vilka kunde försvåra åstadkommandet av en acceptabel lösning. Fortsättandet av avverkningarna i de omtvistade skogarna kan förstås just som sådana åtgärder, som kommittén avser. Den olösta frågan om landrättigheterna är även grundorsaken till, att Finland inte kunnat underteckna ILO:s artikel 169, som berör ursprungsfolks rättigheter.

Det mest problematiska för

skogsstyrelsen (=forststyrelsen), det vill säga statens kommersiella skogsförvaltande och verkställande enhet är, att finska staten inte har varit i stånd att uppvisa juridiska dokument, vilka skulle visa, att en gång till samerna givna rättigheter att utnyttja landområden skulle senare ha givits till staten. Det finns en verklig fara, att när landrättsfrågan till slut får sin lösning, konstaterar man, att finska staten har utfört olagliga avverkningar i skogar ägda av andra.

Man kan ställa frågan: är det på något sätt acceptabelt ur hållbar resursanvändnings synvinkel, att hundra år gamla tallar slutar som cellulosa, eller genom Peuravuono såg till Statsjärnvägarnas underlag för rälsen?

Finska staten är alltså inte endast delaktig i avverkningarna och försäljningen i samedistrikten, utan också i direkt användning av trävaror. Största delen av de 100-300 år gamla tallar som avverkas, slutar sin väg som Stora Ensos fiberträ. Staten äger 40 procent av detta bolag. Av stockarna slutar 90 procent i Vapos såg. Staten är huvudägare också i Vapo.

Staten undviker ansvar

Finska staten undviker sitt ansvar att avgöra landrättsfrågan på ett för samerna värdigt sätt. Man påstår att det bara är fråga om en konflikt mellan renskötsel och skogsbruk, som kan avgöras genom att man gör en lokal plan för utnyttjande av naturresurser, där man beaktar allas intressen. Det här har lett till en svår inre kris bland ortsbefolkningen. Tvisten om norra Lapplands skogars öde har

upphettat i synnerhet deras känslor, vilkas utkomst är beroende av skogsbruk.

Avverkningarnas motståndare, både samiska renskötare och naturvårdsaktivister, har blivit utsatta för våldsamma påtryckningar. Greenpeace-aktivister och de som samarbetat med dem för att förhindra avverkningarna, har blivit utsatta för fysiskt våld; även misshandlingar har skett. I detta ljus var det oroväckande att höra hur skyddspolisens chef Seppo Nevala tog ställning i Lapplands radio våren 2006. Han uttryckte sin oro för "organisationen benägenhet till olaglig verksamhet" och kritiserade Greenpeace för "våldsamma aktionsmetoder". Situationen i norra Lappland kan explodera, men den blir inte bättre av att man skyller på medborgarorganisationer, vilka dra tvistefrågor i offentligheten. Uppmärksamheten borde inriktas på om avverkningarna i samiska områden är lagliga. Innan man har utrett dessa förutnämnda frågor, borde man inte avverka skog i dessa områden.

När avverkningarna stannar är det statens uppgift att trygga arbetsplatserna för ett par hundra arbetare, tills det finns realistiska möjligheter; till exempel skötsel av för renskötseln alltför täta plantbestånd och utvecklandet av tjänster för naturupplevelser (viktigt för turistnäringen, översättarens anmärkning). Om man i framtiden kommer att använda trä i någon utsträckning till industrins behov genom godkända metoder, borde man finna en värdig kvalitetsförädling för det långsamt växande lappländska trädet. På så sätt skulle man säkerställa förutom renskötselns, också samiska kulturens och naturupplevelseturismens framtida möjligheter, och dessutom Finlands rykte som ansvarsfull aktör i internationella sammanhang.

Hannu Hyvönen och Mikko Vartiainen

Hyvönen: Dokumentarist, har producerat ett videoreportage åt FN om tillståndet i samelandets skogar. Vartiainen: Jurist med frågor som berör internationell naturresursrätt som specialitet.

Översättning: Harry Frilund

